

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Բ

Հ Ա Ս Ց Է

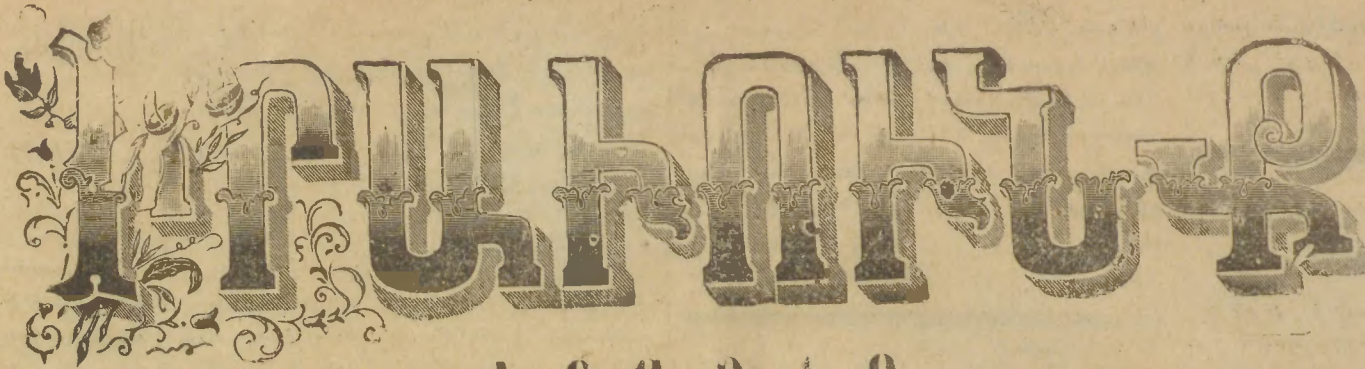
ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 Ֆր.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Ներկա թիւը մեկ ծրարով
Տարեկան 14 Ֆր.
Վեցամսեայ 7 Ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2 60 Տօլ.
Վեցամսեայ 1 50 Տօլ.
ԿԱՆԽԻԿ

ՆԱԽԱՆՅՈՒՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՄԵԹ.

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԻԸ ՀՐԱՏՆԵՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Redaction du Journal

«Iraounk»

(Bulgarie) VARNA

Редакция

«ВѢСТНИКЪ»

«Иравунк»

ВАРНА

Իրավունք հաշիւի
արտոյր

Ա Ձ Դ

Տիար Ե. Տիկին Յակոբեան կը ծա-
նուցանեն թատերաւէր հասարակու-
թեան թէ իրենց զեկաւարտութեան տակ
գանուող «Արեւելեան» թատերախումբը
ամսուայ 22-էն 28 Շուաբայի մէջ երեք
ներկայացում տալէ յետոյ, քաղաքս
պիտի մամանէ, ուր մի քանի լուրջ
խաղեր ներկայացնելէ վերջ, Պոլսկազ-
Յիլիպէ գծին վրայ պիտի անցնէ իր
ձմեռնային չըմանը:

ՀԱՅ ՀԱՄԵՐԱՅԻՆՈՒԹԵԱՆ

Թ Շ Ն Ա Մ Ի Ն Ե Ր Ը

Կը տեսնէք, սա օրեր ինչ ան-
վերջ իրարանցում և ի՞նչ ան-
հատում քաջքուքներ է որ կը-
նեն երկպառակութեան և եղ-
բայրատեցութեան սերմնացան-
ները սա Հնչակեան Համերաշ-
խութեան գէմ. ինչ վնասակար
չարագուշակութիւններ և ինչ
չկամեցող բարբառնալիքներ է
որ կը տեղացնեն անոնք հնչակ-
եան եղբայրակցութեան բերկ-
րաւթ լուսաշողութիւն գէմ. Զը-
կամութեան այդ չարանախանձ
գործաւորները, համերաշխու-
թեան գաղափարին այդ դաւա-
դիրները ի տես Հնչակեան միա-
բանութեան չլուրսած անոր
կազդուրեալ վերընձուգումէն,
բուերու վուլաններով կը դիմա-
ւորեն երկու քոյր կուսակցու-
թեան խրախճանքը և ոգեւորու-
թիւնը. Անոնք խօսքերու ու յո-
գուածներու երկար շարքերով և
անհատնում բառախաղութիւննե-
րով գեռ կեղծերբգեն ու կը ճո-
ռումբանեն ողբալիօրէն թէ «վա-
ղածամ է հայ յեղ. կուսակցու-
թեանց մէջ համերաշխութիւնը»:

Թուրքին և քիւրտին հետ,
նոյնպէս պուլկարին և արաբին
հետ համերաշխի չվաղաժամ չէ
անոնց համար. այս նպատակաւ
գօնիրէներ հրաւիրել և գօնիրէ-
ներու ներկայանալն ալ «վաղա-
ժամ» չէ. բայց հայ կուսակցու-
թեանը հայ կուսակցութեան հետ

բանակցել կամ գօնիրէ գումա-
րել վաղաժամ է. Հ. Յ. Դաշ-
նակցութեան թխած ու արտադ-
րած այս եղական գիւտը իր բո-
լոր ծիծաղելիութեամբ կուգայ
ի վեր հանել անոր վարիչներուն
ամբարտաւան եռասիրութիւնը իր
բոլոր մերկութեամբ:

Մտիկ ըրէ՛ք ասոնց վարձկան
խճաղրի սա տրամաբանութիւ-
նը ու դատելակերպը:

Ճիշտ է թէ տարբեր տարբեր կու-
սակցութիւններ կարող են ժամանա-
կաւոր գաղափարներ, համերաշխա-
կայանագրութիւններ կնքել իրենց
մէջ, կազմելու պիտի՞նք հասարակաց
թշնամիրն գէմ. ճիշդ է ասիկայ.
բայց երբէք տեսնուած չէ որ սկզբուն
քով երկու տնայաւոր բանակներ, մէկը
բոլորով ազա կան «Իտալիոյ խա-
յով» առաջնորդուող, միւսը՝ «սօցիա-
լիստական», կարող ըլլան ու եւ է
ատեն, ու եւ է գնով մը ու եւ է պայ-
մանաւորով իրարու հետ համերաշխի,
ինչպէս որ կրակն ու ջուրը չեն կրնար
համերաշխութիւն կնքել):

Ինչպէս ալ կը հնարեն այս
բառախաղերը ինչէն դատեր
են թէ «բուրժուազական իտե-
լիկայով» կառաւորողութիւնը, Սո-
ցիալիզմը իր քաղաքական ծրա-
գրին մէջ չառնող կամ իրեն
անմիջական նպատակ չընդունող
կազմակերպութիւն մը բոլոր
ժուազակա՞ն եղած կըլլայ ե-
ղբարեօք. այս ինչ հրաշալի
տրամաբանութիւն է. երբ տես-
նուեր է որ վեր. Հնչլ. կուսակ-
ցութիւնը անհատապէս սօսիա-
լիստ հայու մը եղբայրական ձեռ-
քը կամ աջակցութիւնը մերժած
ըլլայ ազգային դատին համար:

Տաճկահայաստանը թուրք բռն-
նակալութեան լուծէն ազատելով
ինքնավարութեան առաջնորդե-
լու միեւնոյն նպատակաւ կազ-
մուած երկու Հնչակեան հատ-
ուածները՝ մին կրակի և միւսը
ջուրի նմանցնելու խեղդատակու-
թիւնը քիչ թէ շատ լրջութիւն
ունեցող մարդոց ծիծաղը չար-
ժելէ դատ՝ այդ տողերը գրողին
չկամութեանը և պառակտումի
սերմնացան մը լինելուն ապա-
ցոյցը չը՞ տար

Դուք պառակտիչներ, դուք եղ-

բայրատեցութեան սերմնացաններ
սիրտցաւ ըլլալ մի կեղծէք հըն-
չակեան գործերու համար. դուք
ձեր գործը նայեցէ՛ք, ձեր ներ-
քին պառակտումները դարձանե-
ցէ՛ք, Դուք գացէ՛ք օսմ. կայս-
րութեան ամբողջութիւնը պահ-
պանելու համար համերաշխեցէ՛ք
թուրքերու հետ, որոնք ոչ «հայ-
կական դատ» կընդունին և ոչ
«սօսիալիզմ». Այո՛, անոնց հետ
եղբայրակցել և անոնց հետ դաշ-
նակցել ձեզ համար «վաղաժամ»
չէ, այլ հալած իւղ է. բայց նոյն
նպատակաւ հիմնուած երկու հայ
զոռուած կազմակերպութիւններու
դաշնակցելը և համերաշխիւր ըստ
ձեզ «կրակ ու ջուր է»:

Ո՛ր խեղդատակութիւն. . . և այդ
մանքաւորները գեռ կլլողներ ալ
կը գտնուին եղբր:

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՎԻՃԱԿԸ

Սախաճարի Խ. գրողն նոյնքեր և
թուականով նմանէ մը կը քաղենք
հետեւեալ տողերը:

«Գիտես արդէն որ մեր արհեստը
մեզ չապրիցներ. որովհետեւ կուգան
առանց զրամի կը աւանդ թէ գործ-
ուած կտաւը եւ թէ չինուած ամանը.
(Այդ թուրքերը սօսիալիզմ ըլլալու են)
Այս ի՞նչ վիճակ է, երբէք լաւանալու
նմոյշ մը չկայ. Տեսնես ա՛յ, անօթի
քիւրտերը որ կուգային կտոր մը հա-
ցի համար որչափ կողալէին ու կը
պաղատէին, հիմա մէջմէկ անթրոց կա-
պած վրանին կուգան ու կը պահան-
ջեն ուտելիք, երբ չկայ պատասխանեա
կը սկսին ծեծ եւ հայհոյանք. սփա-
յում մեր բերնէն կը կտրենք եւ ա-
նոնց կուտանք»:

«Թացան բնաւ չունինք. ոչ ոչխար
միաց ոչ ալ կով եւ ոչ կարասիներ.
պատառուած մինաէր մը ունինք, ա-
մենք ալ անոր վրայ կը պտուկինք»:

«Բու Պոլսէն փախչելու ատենդ եկան
մեր տուն կոխեցին. փոքր եղբայրս
վախուց քիչ մնաց որ պիտի մեռնէր,
չստ հիւանդութիւն քաշեց. Մայրիկս
ալ լալո՛ց գրեթէ աչքերը տկարացած
են եղբայրս ալ Պոլսէն երբ աքսոր
բերին երկու տարի բանտ կենալէ
վերջ ազատեցաւ եկաւ գիւղը. շարաթ
չանցած քաղաքի թուրքին հետ կոտի
բռնութեամբ եկաւ Ռուսիա պիտի անց-
նէր, բայց Պալազիտին կողմերը բռ-
նութեամբ ալ այն օրէն ի վեր տեղե-

կութիւն չունինք անկէ. չենք գիտեր
ոգչ է թէ մեռած»:

Մեր այն ահաղին անտար մէկ ծառ
չեն ձգած կտրուած են. Գնացի Բա-
շտին խնդրեցի որ պահպանէ. նա
պատասխանեց այսպէս. «Հայեր գուք
խենթ էք. ձեր կեանքը ձեզի չէ, ան-
տար ձեզի՞ կը հաշուէք»:

Այս տարի արտերէն բնաւ օգտու մը
չը տեսնեմ. կարծես բնութիւնն ալ
մեզի հակառակ է. Կոտորածի տունն
Շէյխ Ճէլաւը ինչ ըսաւ. «Կեթ մենք
այ. կոտորածը մարտնք հայոց ազ-
գին պէս մեղաւոր աղջ չկայ»): Իրաւի
անբազղ աղջ մը եղանք, Գաթաղէլի
վանքը արդէն չէին տղան իր ցորի-
ներուն ախոռ ըրած է. Խիզանայ կող-
մեր աղէն մարդ չէ մնացիր. Տատկու
կողմեր նոյնպէս. Իրաւի մեր կողմեր
առանց մարդու պիտի մնայ եթէ այս-
պէս շարունակուի. գուրում է գու-
լում, գրեթէ կարելի չէ նկարագրել,
որ ձէկն գրեմ. նեղութիւն, սով, հա-
րստահարութիւն, սպաննութիւն դադ-
թութիւն, մեր ցաւը անգարմանի են.
Եւ գրելով չեն թուովոր. Ինչպէս
կրակ կիշնայ անտար մը եւ թաց ու
չորին չի խնայեր, այնպէս ալ կրակ
ինկած է մեր ամբողջ երկիր. ոչ աղ-
քատի կը նայի ոչ ալ հարուստի:

Ձմեռը կոխած է, ի՞նչով պիտի ապ-
րինք մինչեւ զարուն:

Երանի ձեզ որ ազատ երկիր կը գրա-
նուիք հանգիստ կը պառկիք. մենք
երեկոյն պառկինք չենք յու-
սար որ առտուն ողջ ելնենք. պիտի
մէջ անպատճառ փորձանք մը պիտի
պատահի, կամ պիտի ծակած տուն
կողոպտած են եւ կամ ոչխար կամ
կով տարած են Ռուս-թուրք պատե-
րազմի ատեն մեր վիճակը ինչ էր Տիմա
որ մենք ենք պատճառներ:

Հին ու նոր տուրքերու համար ոս-
տիկաններ գիշերով իսկ գոնիւր կը
կոտրեն ու գտածին կանեն կը տա-
նին»:

Մշոյ Պոստաքանդ գիւղէն գրուած
նմանէ մը կը քաղենք յետագայ տո-
ղերը:

«Ես եւ իմ օրդի Բարսեղ լալով եւ
ողբելով կաղաչենք որ մեզ օգնու-
թիւն մը ընես 14 տարի է օտարու-
թեան դիրկը կը մնաս. մեզի եւ քու
զաւակացդ բոլորովին մոռցած ես քու
երկու տղաները Ձեքէզները տարած
են՝ եօթ օսմ. ոսկիի տեղ կը բանե-
ցնեն: Մինչեւ որ չարքէզներուն եօթ
ոսկին չտանք անոնք ձի մշակութիւն
պիտի ընեն: Ձարքէզները չեն ձգեր
որ մենք ձեր քով գանք. դրամ զրկէ
որ տանք ու գանք»:

«Եթէ մեզ անբռնելի չանհա մենք
կը թողնենք մեր եղած տուն տեղ,
կերթանք քրդերի մէջ...»

ՔԻՐՈՏԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

«Թայմզ»-ի Տիգրանակերտի թղթա-
կիցը հետեւեալը գրէ Միլի Բիրտ
Իպրահիմ փայայի եւ հայերու յարա-
բերութեան մասին .

«Իպրահիմ փայայի Միլի Բիրտերու
ցեղացեանքն եւ կը բնակի Տիգրայէ-
քի նահանգի հարաւային մասին մէջ .

«Նոյն իսկ վայրկեան մը չէ կարելի
մտէ անցնել, թէ Իպրահիմ փայայի
Հայերու թշնամի ըլլայ . քանի որ
Տիգրանակերտի եւ Նոյնիոյ կոտորած-
ներու ամենավատ շրջաններուն նա-
պաշտպանութիւն ցոյց տուած է հար-
իւրաւոր եւ հազարաւոր հայ ապաս-
տանհաւներու . անկէ յետոյ ալ շատ
անգամ, Նալիկայի առիթներու մէջ,
անիկայ պաշտպաններ ինչ ոգներ է քը-
րիստոնեաներուն .

«Տիգրանակերտի մէջ տեւեցած ան-
կարգութիւնը ոչ մէկ կապ չունի
կարնոյ . Գոսաւաճիկի, Բաղէի եւ
ուրիշ տեղերու խռովութիւններուն
հետ, եւ Իպրահիմ փայայի քիւրտ ձի-
աւորները ոչ մէկ նմանութիւն ունին
Հայաստանի քիւրտներու հետ, որոնց
գլխաւորն է վանի Հիւսէին փայայի .

Հին եւ կրկնապատկեր թշնամութիւն
մը կայ Տիգրանակերտի քաղաքական
մեծամեծներու եւ Միլի Բիրտերուն
մէջ . այդ թշնամութիւնը շատ չհինգն
սկսած է, գուցէ նոյն իսկ սուլթան Սէ-
լիմի ժամանակէն (ժն զար) եւ վեր-
ջերս աւելի եւս ստեղծացեր էր Իպրա-
հիմի փայայութեան քարոզարարուն առ-
թիւ, որ չափազանց գրգռուէր Տիգ-
րանակերտի մէջ քաղաքական շահա-
սակորդներու նախանքը .

Եթէ Իպրահիմը Հայկա աքսորուի
է, եւ կըսեմ որ Տիգրանակերտի եւ
Նոյնիոյ մէջ տեղի տեղիները եւ միւս
քրիստոնեաներու վիճակը այժմէն ալ
աւելի կը վատթարանայ . այդ երկու
քաղաքներու մեծամեծները վայրենի
եւ միշտ աւաղակութեամբ զբաղող-
ներ են, ուստի պիտի կողոպտեն դա-
նոնք որչափ որ ուզեն . Եթէ թուրք
կառավարութիւնը անմիջապէս վայի-
ներու տրամադրութեան տակ ուժեղ
զինուորական միջոցներ չը դնէ, շատ
հաւանական է, որ անիշխանութիւնը
տիրէ այդ տեղերուն մէջ, որովհետեւ
այդ մեծամեծները իրենց հակառա-

կորդ Իպրահիմ փայային աքսորուի
պիտի նկատեն իրենց յաղթանակը .
Այս մեծամեծները իրենց այսօրուան
հարստութիւնը ձեռք ընդեր են տար
տարի առաջ Տիգրանակերտի եւ Նոյն-
իոյ հաւերը կոտորելով եւ կողոպտե-
լով .

Ս.

Պ Ա Ր Ս Կ Ա Ս Տ Ա Ն

Մանկեսական Մոլեռանդութիւն

Ղուրանի եւ մահմետականու-
թեան մոլեռանդութեամբ թըր-
ծուած թուրք, պարսիկ, քրդեր
ու թաթար ցեղերուն եղբայ-
րակցական սխտուածներուն եւ ա-
զատական ձգտումներուն վատահի-
ռ յանձնուիլ (մեծագոյն սխալ
մէ, որ մեր կողմէ սկսած է վեր-
ջերս գործուիլ Այդ սխալէն ըզ-
գուշանալու ենք ընդ միշտ վերա-
պահութեամբ վերաբնութեւնը
մահմետական ժողովուրդներու
հետ .

Պարսկաստանի Համադան քա-
ղաքէն տեսէք ի՞նչ կը գրեն .

«Ազատագրական շարժումը օրըստ-
օրէ տարածվում է Պարսկաստանի բո-
լոր սահմաններում . գրեթէ ամեն օր
կազմվում են զանազան զատակարար
բնկերակցութիւններ . եւ մէջիմէն,
որոնց նպատակն է իրանց, դատակար-
գային շահերը պաշտպանել . կառավա-
րութեան եւ պաշտօնականների հարաբե-
րութիւններին, Համադանի Պարս-
կաստանի բոլոր քաղաքներում հրա-
տարակվում են այդ շարժման նուիր-
ված լրագիրներ .

Բայց ցաւալին այն է, որ օրքան
արթնանում է պարսիկ ժողովրդի մէջ
ազգային ոգին . եւ գիտակցութիւնը
այնքան աւելի վազան տրամադրվում
է վերաբնութեւնը դէպքի ոչ մահմետա-
կան տարրը . որի քառասունը տեղացի
հայերը եւ օտարահպատակները միշտ
զգուշանում են պարսիկների հետ ընդ-
հարկելուց, վախճալով, որ թի գուցէ
բարեութիւններ առաջ դառնան .

Դաւրէժէժն ինչ 29 թուականի
նամակ մըն ալ աղատագրական
շարժումն է մասին խօսելով կը
պատմէ հետեւեալ դէպքը, որ

Թեոն արժանի նկատուած անձերու
ընտրութիւն մը . վերջապէս քա-
տականներ ըլլալու են .

Վալի փաշա չկրցաւ աւելի մտածել .
անոր աչքին անհղէկ միայն վրէժ-
խնդրական զորա մը կայ զոր կատա-
րել կուզէր . հետեւաբար վստահեցաւ
ըսելու .

— Իմ եավէրներէս քերկու անձ նաեւ
մէկ հատիկ քեռորդիս ունիմ . անոնք
թող ընկերանաւ ձեզի, կըլլայ .

— Հայ հայ ինչպէս չէ Մարդոս
է՛ն հաւատարիմ անձերն ալ առանք
են . Ձեր քեռորդին զինուորական մըն
է .

— Այո, մահաւանդ նշանաւորութեան
մէջ նշանաւոր եղած է .

— Առ աղէկ . ուրեմն ամեն բան
կարգադրուած պէտք է նկատելու վաղը
կը մեկնիք . Ո՛հ, է չըսէ մը թող
տեղի չունենայ, կատարեալ գաղտնի
պահելու է գործը .

Ու թահիր փաշա կը մտածէր .

արդիւնք է տեղական կառավա-
րութեան տկարութեան օգտուիլ
ուղղ մահմետական մոլեռանդու-
թեան, որ պարսիկներէն աւելի
թուրքերուն յատուկ է .

«Իստանք բուն խնդիրն մօտ մի
տարի է որ այստեղ գոյութիւն ունի
«ոռու-պարսկական» անունով մի դըպ-
րոց, որը պահվում է ոռուսահպատակ
մահմետականների միջոցներով եւ վա-
յելում է ոռուսաց հիւպատոսարանի ա-
ջակցութիւնն ու հովանաւորութիւնը .
Ուսուցիչները կովկասցի պարսիկներ
են . թաւրիզում (եղած պարսիկ դըպ-
րոցների համեմատութեամբ) յիշածս օ-
րինակելի կարելի է համարել .

Օտար լեզուներու ուսուցումը այն-
պիսի մեղք եւ այդ մեղքերի առիթով
մոռոններն արվելիք պատիժների պատ-
կերացումը հանդիմաւ կեանքում
Ֆանաթիք մօլլայի արեւելեան երե-
ւակայութիւնը այնպիսի գունդ ու
կենդանի էր դուրս բերում, որոնք
զարհուրեցնում էին տղաւ ամբողջին
եւ ստիպում չարքի առաջն ճաննի
փրկելու թէ իրանց դատակներին եւ
թէ կորստի մատուած իրանց հոգի-
ները .

Եւ տղիտութիւնը մղեց իրանց լո-
թիներին (դօշի) մի յանդուգն քայլ
անել . յարձակելով «ոռու-պարսկա-
կան» դպրոցների վրայ, ձեռնելով ու
վերաբնութեւնը հետեցիչներին մէկին .
Իսկապէս անիշխանութեան մասին շատ
անգամ եմ գրել . դպրոցի վարչութիւնն
էլ նկատի ունենալով որ տեղական
կառավարութիւնը չէր օգնութիւն
չէ կարելի անկալել, անմիջապէս լուր
է տարիս ոռուսաց հիւպատոսին . Բարե-
բաղդաբար ոռուսաց հիւպատոս Պախի-
ստովը իսկոյն կողմնորոշվում համոզմէ
դպրոցին, օգնութիւն եւ . Կարողանում
է ծագելիք մեծ բարեութիւնների ա-
ռաջն առնել, որովհետեւ ամբողջ հիւ-
պատոսին կողակներով տեսնելու պէս
ցրում է .

Ա Ձ Դ

Կր փնտռու . հայազգի նման մը իր
սպասար քիւրդիկ տուն մէջ, 15—20
տարեկան ըլլալ . բարի վարք . եւ պար-
կեշտութիւնը հաստատող յանձնաբա-
րական կամ վկայական անհրաժեշտ է
Ամսական 25 ֆր. սնունդ եւ բնակա-
րան . Փախաբողգ զիմեն առ տօթի-
թագուրեան Սօֆիան .

Տօրիներէ ի վեր Աւագակապետ մը
կը թափառէր իր չուրջը, ամեն տեղ,
տարիներէ ի վեր իրեն թափել կո-
տար, անօգուտ րան . հիմալի բաղդին
բերմամբ Շէլի մը կը ներկայանայ ի-
րեն ու վստահաբար կը խոստանար
ձերբակալել այդ ուրուականի իկարգն
անցած մարդը .

Որչափ մեծ պատիւ իրեն .
Որչափ փառք իր անուան ու իր
պաշտօնին, երբ լայն աւաղակապետը
կենդանի վիճակի մը մէջ կարենար
մինչեւ Բ Դուրը զրկել եւ իր տիրոջ
արիւնք գանակով մոթթել տալ .

Մանաւանդ իր քեռորդին ի՞նչ բար
ձեւութեան պիտի չհասնէր . Անիկա
Գիւլմանիսէն նոր վերադարձած էր ու
հարկ հարկ բաղկիտ առաւելած մըն
գունելու բաղդն ունեցած էր . Այդ
դէպքը պատճառ պիտի ըլլար իրեն որ
աւելի նշանաւոր արժանանար եւ զո-
նէ է ֆէլիտութիւնն պէ՛ն մը ըլլար .
կայսերական շնորհով մը .

ԴՍԱՍԼԻՔ ՀՈԳԱՐԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔԻՆ ԱՌԹԻԻ

Բ

Զրպարտութիւնը բրած կըլլաւ երբ
կըսենք թէ հոգաբարձութիւնը թաթ-
կահարութեամբ եւ մեծամեծ խոստում
ներով գործի ձեռնարկեց . Թմրկահա-
րութիւն չէ՞ր երբ հոգաբարձութեան
եռանդին ու գործունէութեան համար
մատուին մէջ (Թագմիկ) եւ բերնէ բե-
րան ներբողներ կը շոյալուէին . չըլ-
լայ թէ թմրկահարութեան իմաստը Պ.
Շարահիւսեանը բառացի հասկնայ,
այսինքն Հոգաբարձութեանը վզինէն
մէկ մէկ թմրուկ կախած թմրկահա-
րութիւն ընէ՞ն փողոցները .

Հոգաբարձութեան րոնած ընթացքը,
ըրած կարգադրութիւնները աչք ծակող
փաստեր էին . որոնցմով կը հաստա-
տուէր թէ նա մեծամեծ խոստումներ
կընէր . Ինչո՞ւ նոր չըլլանին համար
հիմնական փոփոխութիւններ ըրաւ .
քաղաքէն քաղաքէն թէ աւելի կա-
տարեալ, աւելի նպատակայարմար
վարժարան մը ունենալու համար .
Եթէ քաղաքէն ու քաղաքէն համար
ըրաւ այդ հիմնական փոփոխութիւն-
ները, ուրեմն զէջը լաւի վերածելու
խոստումը ըրաւ . Ու երբ այսօր անոր
ըրած կարգադրութիւններուն արդիւն-
քը այն եղաւ, որ վարժարանը անառա-
կանց մը դարձաւ (ինչպէ՞ս անցեալ
օր կը գրէր . յօդուածագիր մը) մի՞թէ
մենք անարդար կըլլանք երբ կըսենք
թէ այն հոգաբարձութիւնը, որ մե-
ծամեծ խոստումներով ու թմրկահարու-
թեամբ գործի ձեռնարկեց, դասալիք
կըլլայ այսօր .

Կըսուի թէ այս դասալիքութիւնը
ուսուցիչներու անձեռնհասութեան
պատճառով չէ . Ինչու չի չայտնի
ո ուսուցիչներու պաշտպան հոգաբարձու-
րուն պատճառը, որով մէկ անգամ
ջրուած կըլլար մեր դրութեան այդ
մասը . Ի՞նչ կայ այստեղ գաղտնապա-
հութեան, հոգաբարձութիւնը գլուխը
որ պատին ալ որ զարնէ չկրնար ա-
զատիլ ծանր պատահանատուութեան .
Միջ կը թուի թէ՛ եթէ ուսուցիչները
ձեռնհաս ու ուժեղ կամքի տէր անձ-
աւ որութիւններ ըլլային, կրնական
գործը այս աստիճան անկում չպիտի
ունենար, ընդհակառակը պիտի քա-
ջալերուէր այն ու նւթական օգնու-
թիւնը պիտի հասնէր թէ թաղակա
նութեան եւ թէ ժողովրդէն . Բայց

Սակայն չէր մտածել թէ իր պա-
տին մէջ իր յարկին տակ, իր աչ-
քին դէմ կեցող Շէլիս ի՞նչ պաղա-
փարներ կը յղանար ճիշդ այդ ժամուն
եւ ինչ կը խորհէր ալ .

Օ՛հ, բոլորովին իրարմէ տարբեր, ի-
րարմէ արտակարգ սարսափելի տրա-
մադրութեանց մէջ էին անոնց հոգի-
ները, մին՝ որ չարագործութեանց, դա-
ւերու, նենգութեանց ու անբարոյա-
կանութեանց մէջ սնած էր, կը մտա-
ծէր դարուս վամպիրին համար մարդ-
կային զո՛ւ մը պատրաստել . իսկ միւսը
որ տառապած էր, չարաբուծած էր,
լացած էր ու անձեռնադէմ մը կըլլաւ
գերը ազգի՛ն համար, կը մտածէր վը-
րկով մը իր ձեռքը լուալ ու այնպէս
հանդուստանալ .

— Երկու մարդիկ էին ասոնք . մին
իր պաշտօնին մէջ, իր տնտեսներու
տակ ու իր պատանահաններու ուժով
մեծ էր եւ ազդեցին իսկ միւսը ար-
դարութեան ճառագայթով մը ծած-

Ա. ԵՐՏԱՆԵԱՆ

120

Ա. ԽԱՉԱԿԱՊԵՏԸ

ՄԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԱՌԱՋԱՆԱՊԵՏԸ

(Շար. Նախորդ քիւրդ)

— Ինչ րոնմ ոստիկան ըսածդ վաճ-
կան զինուորի մը կը նմանի, շատ
վստահութիւն չըլլար անոր, որովհե-
տեւ հրացանի մը պայթիւնը լսելուն
պէս կռնակը կը դարձնէ . Մանաւանդ
շատ տարածայնութիւններու ալ պէտք
չկայ . Ուն-ձալատին մարդիկ շատ կան
անոնք կրնան լուր տալ, ան առան
մեր ընկերքը բոլորովին ապարդիւն կը
մնայ . Աւելի աղէկ է ձեր վստահու-

այսօր թաղականէն սկսած ամենայն տիւր մարդը գալովակցած են վարժարանն շուրջը անցած դարձածէն, աշակերտներու թէ փողոցներու եւ վարժարանին մէջ ինչոյց գրած բազմաբանգ անկարգութիւններէն ուսուցչի մը գինովութենէն (այս ուսուցչիը ուսուցչական միութեան քարտուղան էր ժամանակին) եւ ուրիշ պարագաներէ:

Պ. Շարահիւսեանի չարամտութիւնն ու խնդկատակութիւնը ծիծաղելի չափեր կանէ, երբ հակառակ իրեն հաւաքման, կրթական տեսչի վարժարանին հանդէպ բնած խիստ ընթացքը, կը վերադրէ վաղուց թաղուած միջադէպի մը, կարծելով թէ հիմա ալ կը գտնուին միամիտներ այդ ստուպտուս կեղծիքները կլլելու պատրաստ:

Շատ փաստեր ցոյց պիտի տանք հաստատելու համար՝ որ կրթական տեսչին խիստ տնօրէնութիւններու պատճառը մեծ մասամբ հոգստայճութիւնն է եւ ոչ թէ Ազգ. վարժարանի յատուրը տնօրէնը Մենք աշտեղ չենք զրադիր այն հարցով որ ծնօրէնը որչափ իրաւացի կամ անի ալ էր ծագած միջադէպին մէջ: Կարեւոր կէտը այն է, որ ծնօրէնին վարժարանէն հեռացելէն յետոյ, կրթական Տեսուչը մասնաւոր մարդ մը զրկած էր հոգաբարձութեան շնորհակալութիւն յայտնելու համար: Ասկէ կը հետեւի թէ այդ խնդիրը կրթական Տեսչին համար վերջացած էր եւ ինք ալ զոհ էր եղած կարգադրութենէն: Արձակուրդի քաւիսներուն մէջ որոշապէս կը տեսնուի որ կրթական տեսուչը մասնաւոր հակակրօնութիւն մը ունի հոգաբարձութեան դէմ. (ինչ որ հոգաբարձութեան անդամներն ալ կը խոստովանին): Ուրկէ առաջ եկաւ այս հակակրօնութիւնը:

Այս յեղաշրջման պատճառները մէկէ աւելի են. նախ որ կրթական Տեսուչը կրնար թաղուել որ վարժարանին նոյն օրը քաջ միալուս պատճառը ամբողջովին ծնօրէնը չէր, այլ հոգաբարձութիւնը, որ քայքայուած էր եւ նոյն օրը վարժարանի փակելու համար պէտք եղած հրամանը չէ տուած, բացի ասկէ ըստ ըստ իրութեան ուղարկուած քօքօնան ալ չէ հասած տնօրէնութեան: Կրթական տեսչին վրայ ազդած են նաեւ այն բերանագի ու գրաւոր զրպարտութիւններն ու դանդաղանքները, որոնք վարժարանին հակառակորդներուն կողմէն տեղացած են կրթական տեսչին պաշտօնատուներ (եւ այս նուազ զատածանութիւն չէ):

Կուած ուսանողք էր: Վարժ. ու Աւագակ, որչափ իրարմէ հեռու էին անոնք:

Բայց ահա մտերիմ եղան ու սրտաւ կից բարեկամներ գարձանն՝ ներգալի դաւ մը ներթելու համար:

Այսպէս վանի կուսակալ թաւիւր փաշա օր մը վերջը ճակուտ գրաւ իր բարեկամն՝ երեք հաւատարիմ մարդեր յանձնելով անոր:

Աւագակապետը յատկապէս ճամբան երկարացուց որ աղէկ մը պիշեր ըլլար: Ամենքն ալ ձիով էին: Վարժ. քաշա իր ամենաբնական շփոթներէն մին տուած էր անոր:

Կամայ կամայ վարագայ սարը հասն ու անոր թիկունքէն ղէպի վար սկսան յառաջանալ: Միութիւնը թանձր էր: Փողիկ արահետ մը կար, որ ժայռերու մէջէն կերկարէր այդ արահետը խուճիկի ճիշդ տեղը կը տանէր զիրենք:

Այս պատահաներուն վրայ աւելցան շատ աւելի աննպաստ պարագաներ, որոնց պատասխանատուն միայն եւ միայն դատարիք հոգաբարձութիւնն է: Պուրկար վարժութիւնն առանց պատճառաբանութեան եւ առանց հրաժարման գրի դուրս ձգելու ամենակարեւոր տեղը կը բռնէ: Այս խնդիրը մինչեւ կրթական նախարարութեան կը հասնի: Օտարահպատակ ուսուցչներու պաշտօնավարութեան արտօնութիւնը խնդրող պատգամաւորութեան, նախարարութեան կողմէ, այդ խտուածութիւններուն իւր պատճառ, ցոյց կը տրուի պուրկար վարժութիւնն դուրս ձգելու: Մինչդեռ տնօրէնին միջադէպը ամենեւին նկատի չառնուի, ինչպէս նոյն ինքը Պ. Շարահիւսեանը յայտնած է իրեն այս մասին հացում ընդդիմը (հարցնող պարոնին անունը կրնանք տալ եթէ յեղ զիմուի):

Կրթական տեսչին հոգաբարձութեան դէմ ունեցած հակակրօնութեան մէկ պատճառն ալ հետեւեալն է.

Արձակուրդին մէջ պաշտօնավարող ուսուցչներէն մէկը հոգաբարձութեան վկայական մը կուղէ իւր պաշտօնավարման եւ հրաժարման համար: Հոգաբարձութիւնը կը ձգձգէ: Ծարաւ հատ ուսուցչիը սղեւադրող մը կրթական տեսչին կը յայտնէ իւր խնդիրը, նա ալ հրաման կընէ անմիջապէս տալ ուսուցչին պահանջած վկայականը: Հոգաբարձութիւնը առաձգական պատասխաններ կուտայ: Ժողով ըրինք, չըրինք, պիտի ընենք, վկայականը տուինք չառնել եւ այն խօսքեր, կարծելով թէ այս կարգի չորհուրի ձգձգումներով կրնայ խնդիրը անուշ տեղը կ'ապի: Կրթական տեսուչը միայնի անգամ Վերտիպուրի մարդ ուղարկել վկայականի խնդիրը կարգադրելու համար: Միթէ այս տեսակ գործունէութիւնը վկայական տեսչին հակակրօնութեան պատճառներէն մէկն ալ չէր կրնար ըլլալ:

Այս ամէնուն վրայ աւելցուցէք նաեւ այն հանդիմանքը, որ կրթական Տեսուչը Օրէնքին ալ ամատարութիւնները տառապէս գործածող պաշտօններ մըն է, սրով կը բացատրուի տարւոյն սկիզբը անոր ընդմէջ զոգաբարձութեան եւ կրթական օրէնքին անհամապատասխան ուսուցչներուն դէմ:

Հիմա յիշէ՛ք պատճառը սարսոյն սկիզբը պատահած զոհարարութեանց: Տնօրէնը այնպէս չէ, իսկ հոգաբարձութիւնը վարայոյրին ետեւը թող մտնէ կարծելով թէ զինքը ոչ ոք կը տեսնէ:

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

— Աս ի՞նչ սոսկալի ճամբաներէ կանցնինք կոր, Շէյխ էֆէնտի, նկատուի տուաւ կուսակալին քեռորդին, որ թէվֆիք կը կոչուէր:

— Հապա՛ էֆէնտի, դիմ ասիկա բան մը չէ... աւելի սոսկալին կայ, միմիջ Սաադակապետը՝ հեղանկան ծիծաղով մը: Արդեօք եւրոպայի մէջ ասանկ տեղեր չէիք տեսած, որ կը զտրմանաք:

— Ի՞նչ գիտնամ, ես չեմ տեսած:

— Է՛հ, պէտք է տեսնել, որովհետեւ վաղուան օրը կեանքներուն դէմ կուրի հարկ կըլլայ, անոնք ո՛ր պիտի գտնէք. անպատճառ ուր պիտի գտնէք անպատճառ ասանկ սատանաներու տեղած վարքեր: Հիմակուրէն վարժութիւնը էք մեր լեռներուն, հիմակուրէն արիարար դէմ զինուէք հրացաններուն, որոնք յանկարծ կարծաւորին սա ապառաժներուն մէջէն: Անանկ չէ՞՞ ես վէր էֆէնտիներս:

— Անանկ է պատասխանցին միւս

Թ Ղ Թ Ա Կ Յ Յ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ՏՕՊՐԻՉ, 20 Դեկտ:

Երեքշաբթի գիշեր տեղւոյս երիտասարդութիւնը, հայ եւ օտարազգի հասարակութեան հրամցուց 12րդ դարու Հայ-Յունական կեանքէ ալեւոն թո, ըստ թէսը թուրքերէն լեզուաւ:

Սուրբ Բազմութիւն մը սալօնը լեցուցած էր, անհամբեր կ'սպասուէր վարագործի բացուելուն:

Թող ներուի մեզ ներկայացման միջանի զխաւար կէտերը նկատի առնելով, դերակատարներու ունեցած ձեռնհասութիւններու աստիճանները ի վեր հանել համարուի:

Դերակատարներէն Կոմիտաս հրամաններ կարձակէր, առանց գիտակ ըլլալու թէ հրամայելու կերպերը որոնք եւ ի՞նչպէս են: Միայն քառերու շարք մը դուրս կը թափուէր պաշարունով:

Վասիլիք Կոմիտասի աղջիկը, սիրահարած ըլլալով թորոս հայոց գահաժառանգին, երբ Լեւոն եւ թորոս գերի կը բռնուին Վասիլի իշխարմար առիթը գտնելով իր սէրը կը յայտնէ անոր, դերակատարուէի օրիորդը որ դերասանուէի մըն է, կարողացաւ իր խօսքերուն մէջ գնել երիտասարդէ մը սիրուելու շնորհ, սակայն գիծագծային տարրերին ծամածռութիւնը չնորհալի ըլլալէ կը զաղրեցնէին: Թորոսի դերակատար պարոնը իր «թօն»ը երբէք չէր փոխեր, սէր յայտնած բանտարկուած եւ նոյն իսկ զահր բարձրացած ատեն, միեւնոյն ողբալի հնչումները:

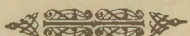
Անթոնիկոնի, Փօլիքսէնի եւ Կոստանցի դերակատար պարոնները գրեթէ յաջողեցան:

Լեւոնի եւ Կաթողիկոսի գերերը կատարողը եթէ չեմ սխալի Քիւրեանոյն անձն էր, կրնամ ըսել թէ քլորովին խակ էր:

Փափաքելի է որ երիտասարդութիւնը միշտ այստեղ մէջ գործերու հետաժող եւ ստկայն ալ խառն աւելի փայլուն ներկայացնել, որպէս զի ժողովրդին մէջ միշտ վառ պահուի թատերական եռանդը, ոչ թէ քլորովին անգիտակ դուրս գալով զէջէ տաւորութիւն թողուլ հանդիսականներուն:

Եւր արեօք մեր երիտասարդութիւնը գիտակցութիւն պիտի ունենայ իր մարմնի լեզուն եւս:

Հանդիսատես ունի

երկու եսվէրներն, որոնք լուռ ու մուռ կը հետեւէին Աւագակապետին ու Թէվֆիք էֆէնտիին:

Բայց այս խօսակցութիւնը շատ չը տեւեց. ահա սուրիշ մը ջալուեցաւ, որուն արձագանքը լիւնէ լեռը գնաց: Ատ սուրումին ետեւէն երկրորդ երրորդ չորրորդ սուրոցներ յաջորդեցին:

— Ա՛խ, ինչ է այս... գոչեց թէվֆիք էֆէնտի գողգողալով:

— Մի սոսկար, սուրոցի ձայներ են, նկատուի տուաւ Աւագակապետը: Կերեւի որ մեզի պէս ուրիշ ճամբորդներ ալ կան այս ժայռերու մէջ, անոնք կը սուլեն որ զիւրար չը կորսեցնեն: Եւս ճամբորդ կուրենայ: Նա, ես ալ ունիմ: Կեցէք որ սուլեմ:

Աւագակապետը սուլեց... բայց այդ սուլումներով կրցաւ խորհրդաւոր լեզու մը ստեղծել ու իր խուճը կանչել որ պաշարումի տակ առնէին զիրենք:

— Աւագակապետը սուլումը չհերորդած՝ ահա ապառաժին ետեւէն գրեթէ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ստանալու համար «Մշակ» կառավարկէ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի հայերուն օրինաւոր ճամբով, իրենց երկիրները գտնուող ուս գետ պաններու միջոցաւ ուժ տալ սինօլի միջնորդութեան որ եղած է այդ նպատակաւ Կովկասի Ժուխարքային առջեւ, որ անտարակս նախարարութեան հաւանութեանը պիտի գիմէ, քանի որ Պալատէնիոյ օրէնքին ցոյց տուած պատգամաւորներու թիւին վրայ նոր յաւելում մը ընել կառավարկուի:

— Պուլոյ կրօն ժողովոյ վերջին նիստի որոշումներուն մէջ կը գտնենք հետեւեալը:

«Վառնայէն Տ. Աբիսողոմ քահանայ գրով մը՝ կը յայտնէր թէ առանց իրենց ծննդավայրէն վերկայական ունենալու, քանի քանի անձեր քննարկայաժողովը խնդրեն պատկուի, մէկ երկու տնձերու վկայութեամբ միայն ժողովը սոյն խնդիրը որոշեց յանձնել: Վառնայի Տ. Մարտիրոս քահանայի վերջին փորձառութեան, յանձնարարելով միանգամայն որ Տ. Աբիսողոմ քահանայի հրահանգներէն չչեղի:»

— Տաղտնդաւոր չութեան հար Տիրան պէյ Ալէքսանեան Պուլոյ մէջ գետպաններու լեզու բարձրատիճան անձնաւորութեանց յատուկ նուագահանգէնով սարքած է ի հանդիսականներու շիրմագինջցոյցերուն ծափերուն առարկայ եղած:

Ասկէ առաջ Տիրան պէյ պատիւ ունեցած է Ռումանիոյ արքայական պալատին մէջ թագուհին ընկերակցութեամբ նուագելու: Թագուհին խաղաղացած է անոր տաղանդին վրայ, փափաք յայտնած է որ ամրան արձակուրդներն ու գաղարները ար-

իւրենց մօտիկ ձայն մը գոչեց:

— Մի յառաջանաք եթէ ոչ զլուսնիդ կերթայ:

— Ա՛հ, աւագակներ են հոգմի լնէք բան մը չեն ըներ: Միայն թէ տուէք զէնքերնիդ որ յանձնեմ իրենց, ան տեսն ճամբայ պիտի տան մեզի, առարկեց Աւագակապետը: Նա, տհաւասիկ ես կը տանիմ, ինչ կը վախնաք:

Թէվֆիք էֆէնտի ու երկու եսվէրները յանձնեցին զէնքերը Աւագակապետին: Որ ձիէն վար իջաւ ու ապառաժներու մէջ զնաց:

(Շարունակելի)

յայտան գըղեակին մէջ տնցնէ, ուր իրին համար յարկաբաժին մը պիտի ունենայ:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Տանիա «Նոր» գումարանեանը նրն կրեկորի Մերքը վարորդ ճիտ տէյէ եագըն պաթտը, Տէրունին տէ պուլընան 2000 իսլամ հաճըլար կէօեա գուրթուլուչլար:

—Մէքքէտէ ալաֆրանկա յուն. 1տէ 67 քիշի գուլէրայա թու թուլուչ, վէ պուլարըն 52սի էօլմիւշ:

Գըրմըզը տէնիդտէ իշլէյէն «Նիվէրնէս» նամ ֆրանսըզ վոբօրընտա 12 քիշի գուլէրատան թուլուլուչ:

Դեկտեմբեր 13տէն խիթամընա գատար Մէքքէտէ, Մէտինէտէ, Եամպօտա, ճիտաէտէ վէ էպիւսատա գարանթինատընտա գուլէրատան թուլուլանլարըն մէճմուկ 565 քիշի օլուպ, պուլարտան 413սի էօլմիւշ տիբ:

—Եէմէնէ կէօնտէրիմէսի գաւարալընչ օլան աքէրլէրին կիթմէսի բարա պուլընմատըզը սէպէպլէ թէէլիւր օլունտու: Ճագաթ Սանաա ճիվարընտա պիր տէրէճէ սիւքիւնիթ հիւքմ իթմէքտէ տիր: Պու սիւքունէթ Սթանպուլտան ալտէթ իտէն շէյիլէրին վէ իւլէմանըն զայրէթիւնէ աթֆ օլունիյօր: Լաքին վահապիթլէրին պիր տահա իրէլի հարէքէթ իտէճէկինտէն տայիմի գօրգու վար տըր: Բ'զա միւշիւր Ֆէյիլ բաչա աճէլէ իմտատ իսթէմէքտէ տիր:

—Թիւրք հի քիւմէթի Պէրլին Տէօյէ Պանգ պանգաթընտան 200000 լիրա իսթիգրալ իթմէք իշիւն մուխապէրէտէ պուլունիյօր: Իշպու իսթիգրալա Անատոլու շրմէնտըքէրի թէմինաթ կէօսթէրիլիյօր:

—Սթանպուլըն Բէրա սէմթինտէ Եէնի-շէնիւր նամ մահլէինտէ գուլէրատան պիր քիշի թուլուլուչ:

—«Թալըզ» ինկիլզ կազէթասընրն մուխպիրի Տիարպէքիրտէ Բիւրտէրտէն հիւճումա ուզրաւըզ վէ Խարէլէնմիշ օլարագ Ուրֆա խաթէթանէսինէ նագլ օլունտու տըր:

Իշպու վագաա իւզէրինէ ինկիլթէրա էլիսի Միլի Իպրահիմ բաշանըն վէ րէֆիգլէրինին ճէզաւանմալարընը Եէնիտէն իտտաա իտէյօր:

—Պէօյիւկ տէվլէթլէր Եէնիտէն իսլահաթ մէմուրլարըն վապիթէի մէմուրիլիթլէրինի 7 սէնէ տահա ուզատըլմատը վէ սաաթ զայպ իթմէքսիլին պու պապ տա Հիւլի բաշայա էմիրլէր վէրիլմէսինի թալէպ իթաիլէր:

ՏԱԽԻԼՅԷ

Շիմտիքի հիւքիւմէթին, Եանի Սթանպուլիլիթլէրին իշտէն շէքիլմէլէրի մուհագագ տըր: Եէնի վիւքէլանըն թէշքիլի յունվար Տտէն սօնրայա թէէլիւր օլունտու Սօֆիա կազէթալարը ճիւտիլէթ նէվինտէն թէլագզը իտէյօրլար: Պունա էհալինին խօշնուտիլէթսիլիկի սէպէպ կէօսթէրիլիյօր:

Հաճիլը բարթիւ մէմուրիլէթ տալէթ օլունաճագ, Պու էհէմմիլէթլի սիւվալէ էնվալի ճէվապար վէրիլիյօր իտէտէ, էքսէրի զաննիյաթա կէօրէ, Տէմօկրատլարըն, Եանի սապըզ Գաւալէլօվիսթլէրին իտարէի հիւքիւմէթ տալէթ օլունաճագաւը իւմիտ օլունիյօր: Վէ պիր րէվալէթլէ կէօրէ, Տէմօկրատլար Սթանպուլիլիթլէրի պիրլէշէրէ հիւքիւմէթ տիլկինինի էլէ ալմագ էֆքեաթընտա ըմըշլար, զիրա քէնտիլէրի Եալընըզ գուլվէթլի պիր հիւքիւմէթ թէշքիլ իտէմէլէճէքլէր: Մալիւմ օլտըղը իւլրէ, շու սօն սէնէլէրտէ Եալընըզ գուլվէթլի պիր իտարէ թէշքիլ իթմէք իշիւն նաթօնիլլարտան (Սապըզ Սթօյիլօվիսթ) մատաա հիշ պիր Ֆըրգա մուվաֆագիլէթ հասըլ իտէմիլէճէք: Ֆագաթ կէօրիւնտիկինէ պինաէն, Բրէնա հաղրէթլէրի պու բարթիւտէն գապինէ թէշքիլ իթմէլէ նիլէթլի տէկիլ:

Նիհայէթ հէր հալտէ շիմտիքի գապինէնին տիւշմէսի պէքլէնիլիյօր: պէլքիտէ պու կիւնէրտէ տիւշմիւշ օլաճագ ըտը, ֆագաթ Եօրթու կիւնիլէրտէ գաւընըզլըզ զուհուր իթմէմէք իշիւն, Եօրթուլարտան սօնրայա թէէլիւր օլունտու Միւրէվլի տիր: Տիկէր պիւշ շայէայա պի նաէն, Տէմօկրատլար պու տէֆա մէմուրիլէթ տալէթ օլունմալարընտա Բրէնա հաղրէթլէրինէ շու շարթը թէքլիթ իտէճէքլէր իմիշքի Գանունը էստի (սահմանագրուլիւն) մուճէպինճէ, Բրէնա վիւքէլա րէյիսիլիկինի պիր զաթա վէրուպ, րէֆիգլէրինի սէլմէք օլ զաթըն րէյ ու ինթիլապընա իհալէ իթսին: Իշպու շարթը Բրէնա հաղրէթլէրինին գապուլ իթմէսի շիւքհէյի կէօրիւնիյօր:

—Պուլկարիտան Թիւրքիայա հայլանաթ նագլընը խաթալըզ սէպէպիլ իլէ Թիւրք հիւքիւմէթի մէնն իթմիշ իտի: Սթանպուլտաքի պուլկար մասլահաթիլլարը Մ. Կէշօլ պունա գարըն շէտիտէն բրթէսթ իտուպ, իշպու մէմանաթըն գալտըրըլմատընը իտտաա էյլէմիշ իտի: Պապը Ալի Մ. Կէշէվին վէրտիլի իշպահաթտան մէմուն գալուպ:

պունտան սօնրա Պուլկարիտան հայլանաթըն Թիւրքիայա իտխալընա սէրպէստիլէթի քեաթիլէ վէրտի:

—Եօրթուլար միւնա իպէթի իլէ Սօպրանիլէ մէճլիսլէրի թէէլիլի օլունտու: Եօրթուլարտան սօնրա հէյլէթի վիւքէլա տիւշմէսինտէ պէլքիտէ Սօպրանիլէ ալըմատան տալըլաճագ տըր:

—Պուլկարիա վէ Բուճանիա պէյնինտէ Գունա պօլընըն սիւնօր իշլէրի իշիւն Եէնի թանդիմ օլընան մուգալէլէնամէ Սօպրանիլէթլէ թաստիգ օլունտու: Մուգալէլէնին միւտտէթի 30 սէնէ տիր:

Մ Ա Ր Ո Ք

Մարտտա Սուլթան Ապտէլ Ալիզէ գարըն զուհուր իմիւշ օլան իլիթիլալ պիր տէրէճէլէ գատար սիւքիւնէթ պուլմուշ տըր: Ըսեան րէյիսի օլան վէ քէնտիսինի տախի սուլթան Եալսօտ հիւքիւմտար իլան իթմիշ օլան Մօլլա Հաֆիտին աքէրլէրի պիր գաշ Եէրլէրտէ մալլուպ օլտըլար: Վա պիր թագըմ գապիլէ րէյիլէրի Հաֆիտի թէքլէ տսըլ Սուլթանա իթաթալ արզ իտտիլէր: Մօնլա Հաֆիտին գուլվէթտէն տիւշմէսինի կէօրէն Ֆըրանսա վէ Սպանիա հիւքիւմէթլէրի շիմաի սուլթանա գուլվէթ վէրմէկէ պաշլամըչլար տըր: սօն թէլէկիւրաթար կէօրէ, Ֆրանսա Եէնիտէն Մարքա տաքէր չը գարմագտա տըր պու Եէնի աքէրլէր Ջուաֆ խապիր օլունան Ալէքիսալը Եանի ճէլալիլի վէ թուլուլու Եէշիլ սարըլըլը իսլամ աքէրլէր տիր: Ֆրանսա պու մուլէնէթի Սուլթանա իտէրէք իլէրիսի իշիւն անը թէէսիլի ալթընա ալմագ իսթէյօր:

Բէզա Մարք սուլարընտա գաշագճըլըզ մէնն իթմէք իշիւն Սուլթան Ալիզին միւրաճաթը իւլրէն Ֆրանսա վէ Սպանիա տէվլէթլէրի քէնտիլէրի օրալարտա նէզարէթ ու տըզգաթ իտէճէքլէրինի վէ էլլէզիլտա ահտա մէսի ահքեմալընճա պու սէլահիլլէթ հայիլ օլտըրլարընա տայիլ տիկէր տէվլէթլէրի պիր պէյաննամէ կէօնտէրիլէր:

Ի Թ Ա Լ Ի Ա

Բօմա կազէթալարընըն պէյանընա նագաթէն, Ալմանիա իմէթաթօրը կէլէճէք ապրիլտէ Մալթաթա թէքրար ինկիլթէրա գըրալը Էտուարտ իլէ միւլագաթ իթտիքտէն սօնրա իթալիա գրաւընա տախի վիլիթա վէրէճէք տիր:

—Թէքրար վէսուվ տաղը բիւս կիւրմէկէ պաշլամըզ վէ չօգ լաւա վէ սայիլէ տըչարը տէօքմիլ իմիշ:

ԹԻԻՃՃԱՐԹԷ

ՋԱԽԻՐԷ

Table with exchange rates for various currencies and goods. Columns include item names (e.g., Գուլ, Արագ), quantities, and prices in different units.

ՕՐԻՍԻՆԻ ԿՐԻՎԵՐ

ԹԻՎԱՊԱՐՏ Ա. հատոր (162 էջ) 1 ֆր. Բ. » (433 էջ) 2 ֆր. ՆԱԲ ՄԻՎԱՐԱՑ Կամ ՄԻՍԻՆԱ ՋԱՅԱԿԱՆ Երկրորդ անգամ տպագրուած եւ հոխագած. Դին 1 ֆր. ՆԵՏԱ Կը պատկերացնէ Պուլկարիւնըն ու կայը ու թուրքի կրած ստատալանքը անոնց ազատութենէն ստալ. Դին 50 սանդըմ ՋԱՅԻՆԻՔԻ ՋԱՅԵՐ Պատկեր մը Տաճկահայաստանի իրական կեանքէն: Զ'գլխալ զին 1 ֆր. Այս գրքը ստանալու համար զին վ.Ա.Ի.Ն.Ա. «Իրաւունք» ի խմբագրութեն:

ՏՊԱՐԱՆ «ԻՐԱՒՈՒՆԻՔ» — ՎԱՒՆԱ

Издатель: Д-ръ М. Торосянц

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՇՈՒՏ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՆ

«Իրաւունք» ի խմբագրութիւնը յանձն կառնէ տպագրական ալթտեսակ գործեր:

Հարսանեկան հրաշիրագրեր, Նամակագրութիւններ, Խաղաղիկներ, Այցաքարտներ, Յայտարարութիւններ, Հաշտեքտիւղներ, Էտայլն պատրաստել մեծ խնամքով և չափաւոր գներով:

Տպագրական զարգացործերու համար սկսած են հասնիլ նորընտիր տառեր:

Խմբագրութիւնն իր տրամադրութեան տակ ունի նաեւ Պուլկարիւն և Ֆրանսիական գրեր ալթտեսակներով:

ՅԱՆՋԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՓՈԽՈՎ ԿԸ ԿԱՍԱՐՈՒՆ